

KJAK

Skulu landsmyndugleikarnar yvirtaka kommunulæknarnar fult og heilt?

Steinbjørn O. Jacobsen
virkandi borgarstjóri

Skulu landsmyndugleikarnir yvirtaka kommunulækna-skipanina fult og heilt, tá ið Heilsumálaráðið nú ætlar at skipa fyri færri, men størri heilsudeplum?

Nú yvirtøkur av málsøk-um frá landi til kommunur er eitt av stóru umrøðuevnunum í hesum døgum, er áhugavert at fylgja gongdini, og tað er í hesum sambandi, at hesar reglur verður skrivaðar.

Eftir ætlan verður eldra-økið tað fyrsta, sum verður lagt út til kommunurnar, og tá nú fleiri kommunur hvør í sínum lagi gera stórar fyrireikingar til eitt nú at yvirtaka eldraøkið, er hetta tekin um, at kommunurnar siggja álvaran og ábyrgdina í hesum og gera seg tilreiðar at taka ímóti hesum stóra málsøki.

Tað sama hendi, tá al-menna barnaansingin bleiv lögð út til kommunurnar. Ta uppgávuna megnaðu komm-unurnar til fulnar, til frama fyri borgaran, sum eftir fáum árum fekk munandi fleiri ansingartilboð, enn tá ið málsøkið eisini lá undir landsins ábyrgd.

Felags ábyrgd kann lættliga enda við ongari ábyrgd
Kommunulæknaskipanin kann sigast vera eitt býtis-

barn millum lands- og kommunumyndugleikan, og hóast allir partar royna sitt besta, so slepst ikki undan, at tað eisini spyrjast fløkjur burturúr.

Grundleggjandi trupul-leikin er ikki, at partarnir ikki vilja tað besta – tí tað gera bæði land og kommunur – nei, trupulleikin er heilt einfalt tann, at har fleiri partar í felag hava ábyrgd av sama øki, so er skjótt til, at tað dettur niður ímillum báðar stólarnar, tí hvørgin partur kann taka fulla ábyrgd.

Hetta kom eisini væl til sjóndar í seinastu viku, tá Vestmanna Kommuna meldaði út, at hon nú av landsmyndugleikunum var biðin um at bíða við at fara undir at betra um umstøðurnar við at byggja eina læknamiðstøð í Vest-manna, tí Heilsumálaráðið

arbeiddi við at skipa fyri størri heilsudeplum kring oyggjarnar.

Nú er skipanin soleiðis samansett, at kommunurnar bera kostnaðin av karmunum til kommunulæknarnar, so sum høliðsviðurskiftum, út-gerð, íbúðir til avloysara v.m. Burtursæð frá hesum, hava kommunurnar onga ávirkan á, hvussu skipanin sjálv verður stýrd og rikin.

Henda skipan er ikki altíð so heppin, og tí er spurn-ingurin, um tíðin er komin at taka allan bygnaðin fyri kommunulæknaskipanina upp sum heild.

Í hesum sambandi vil eg nýta høvið at seta spurn-ingin, um ikki rættast og best hevði verið, at lands-myndugleikarnir, tvs. Heilsu-málaráðið, yvirtók alla kommunulæknaskipanina fult og heilt?

Her er vert at hava í huga,

at í síðsta enda er tað Heilsu-málaráðið sum hevur allan avgerðarrættin um tann innihaldsliga partin, meðan kommunurnar bera ein stóran figgjarligan part, fyri at skipanin skal virka.

Klaksvíkar kommuna hevur gingið á odda
Umstøðurnar í Klaksvík eru fyrimyndarligar í nýggju og væl útgjørdu læknamið-støðini, sum kommunan hev-ur latið byggja til endamálið í miðbýnum, so hjá okkum eru góð og trygg viðurskifti frá kommununar síðu.

Men soleiðis er ikki statt á øllum støðum í landinum, og nú ætlanin er at skipa fyri færri kommunulækna-eindum, er spurningurin komin, um vit ikki júst nú eiga at taka málið upp við tí endamáli at samráðast um at leggja kommunulækna-skipanina heilt og fult til

landið (Heilsumálaráðið).
Í øllum førum elvir ver-andi skipan, har komm-unurnar í stóran mun skulu gjalda, meðan lands-myndugleikarnir valda, til ósemjur millum partarnar, og tí er tað, at eg seti spurningin: Er tað ikki eina roynd vert at arbeiða við einari umskipan, har bæði tann figgjarligi og umsitingarligi parturin verður undir sama hatti?

Klaksvík, 4. mars 2014

Ílegugransking í Føroyum – ikki tað sama sum FarGen

Svein-Ole Mikalsen
professari í mýlislívfrøði (molekylærbiologi), Fróðskaparsetur Føroya

Bogi Eliassen, verkætlanar-leiðari í FarGen, hevur verið í tíðindasendingum fleiri ferðir seinastu vikurnar í sambandi við, at Heilsumálaráðið ikki ynskti at veita stuðul uppá 12 miljónir krónur til eitt forprojekt til FarGen. Í fyrireikandi verkætlanini skal eftir ætlan alt genomið hjá millum 100 og 1000 før-oyingum kannast. Onkrar av viðmerkingunum hjá Boga

kunnu tulkast soleiðis, at ílegugransking, harímillum genomgransking, í Føroyum kom at blíva av ongum bæði nú og frameftir, um man ikki fór undir FarGen verk-ætlanina. Somu hugsanir hava eisini onnur borið fram.

Ætlanin við hesum skrivi er at kunna um, at føroysk ílegugransking fer fram sum er, bæði av fólki, fiski og verum, og er hetta óheft av FarGen. Øll ílegugransking, sum verður gjørd á fólki, hevur støði í ílegusavninum sambært lóg. Í dag eru skrásettar 17 verkætlanir, sum fevna um ílegur hjá

fólki (www.genetics.gov.fo/00005/00051/). Sjey av verkætlanunum byrjaðu í 2012-13, og í teimum nýggju verkætlanunum er alt meiri vanligt, at stórir partar av arbeiðinum verða gjørdir í Føroyum. Ílegugransking av øðrum verum fevnir serliga um tosk, fiskasjúkur, fiska-sníkar og um bakteriur (sí til dømis verkætlanirnar 15, 17, 18, 26, 93 á www.gransking.fo/Default.aspx?pageid=10272). Hesar verkætlanir verða framdar á Heilsufrøðiligu Starvsstovuni, Fiskaaling og Fróðskaparsetrinum. Í nógv ár hevur verið gjør-ligt at gera vanlig ílegu-

greining (gensekventering) á Heilsufrøðiligu Starvs-stovuni og Fiskaaling, men nútímans kanningarhættir eru skjótari og bíligari, tá ið størri kanningar verða gjørdar í senn. Hetta er tað slagið av kanningum, sum FarGen ætlar at gera í sam-starvi við Illumina, sum er ein av fyrirøkunum, har nútímans greiningartól verða framleidd. Minst ein av verkætlanunum (nr. 26) snýr seg um at seta á stovn nútímans greiningarhættir í Føroyum. Í verkætlanarlýsingini verður nevnt beinleiðis, at somu kann-ingarhættir lættliga kunnu

nýtast á vevnað frá fólki. Í ár hevur grunnurin Fiski-vinnuroyndir veitt stuð-ul til eina verkætlan, har genomið hjá sild skal grein-ast við nútímans grein-ingarháttum (sí verkætlan 13/00893 á http://www.fvg.fo/Files/FVG/F%C3%ADlur/Stu%C3%Boul/2014/Fylgis kjal%201-verk%C3%A6tlanir-FVR2014.pdf). Avgerð er tikin um, at í samband við hesa kanning skal keypast eitt nútímans sekventeringstól, sum Vinnuframi figgjar. Tólið fer at standa í nýggja granskarasetrinum iNOVA. Føroyskt-danska íleguvirkið

Amplexa hevur týðandi leik-lut í verkætlanini.
Ílegugransking í Føroyum hevur verið, er, og fer at verða framd av lívfrøðiligum tilfari, harímillum fólkavevnaði, óheft av FarGen, og virkseimið innan føroyska ílegugransking er vaksandi. Tað grør um gangandi fót í føroyskari ílegugransking, og genom-gransking kemur at fara fram í Føroyum, um FarGen verður veruleiki ella ikki. Eins og øll onnur gransking er føroysk genetisk gransking tó avmarkað av tøkari figging og tali av serfrøðingum.

Nei til at útbjóða Heimahjálpin

Sosialistisk Ung
Annika Olsen hevur lagt fram lóg um, at heimahjálpin skal kunna “útbjóðast”. Hes-um eru vit sterkt ímóti!
Í Svøríki er tað komið fram, at privatar fyrirøkur, ið

fáa pengar frá kommunum til at veita eldri fólki heima-hjálp, hava spart við at geva eldri fólki bláu á í staðin fyri at hjálpa teimum á ves-ið. Spardi peningurin er tó ikki farin til at betra um røktina á øðrum økjum,

men er farin beint í lumm-arnar á teimum, ið eiga fyrirøkurnar. Her er talan um skattakrónur, ið fólk hava arbeitt hart fyri.
Eisini í Danmark hava tey roynt seg tey seinastu árinum við at fáa privatar

fyrirøkur at taka sær av grundleggjandi tænastrum. Talan er tó ikki um eitt polit-iskt rák við einum ávísu- liti, tí í Svøríki eru tað tey borgarligu, og í Danmark eru tað tey vinstravendu, ið hava gingið á odda við

hesum broytingum.
Vit í Sosialistisk Ung halda, at tað at skapa profit er í andsøgn við sjálvt enda-málið við heimahjálp, ið er at veita eina menniskjaliga tænastru. Royndir vísa, at tænastrurnar verða hvørki

betri ella bíligari av at verða koyrdar út til tað privata at reka.

Við javnaðarkvøðu